

DUURZAAMHEIDSKOMPAS

Rapport – 25 jaar op weg naar een duurzame en gezonde samenleving
december 2019

Inhoudsopgave

Inleiding

Samenvatting

Conclusies

Resultaten

Bijlagen
Onderzoeksverantwoording

Colofon

In opdracht van:

Rolien Willmes
Research Consultant
Rolien.willmes@samr.nl
06 20 31 57 96

Inleiding

In 2020 bestaat Schuttelaar & Partners 25 jaar. 25 jaar waarin samen met klanten en relaties hard is gewerkt aan een duurzame en gezonde samenleving. Ter ere van dit 25-jarig bestaan zijn er diverse festiviteiten en wordt er onder andere een Nieuwjaarscafé georganiseerd op 13 januari 2020.

Tijdens het Nieuwjaarscafé staat de vooruitgang centraal op de drie werkvelden van Schuttelaar & Partners: landbouw, voeding en gezondheid. Daarnaast wordt de blik gericht op de toekomst en wordt er stilgestaan bij de vraag 'Gaan de veranderingen hard genoeg?'. De komende decennia moeten we immers de wereld opnieuw uitvinden, maar dan slimmer, gezonder en groener. Een hele uitdaging, die is vertaald naar 9 challenges.

Waar staat Nederland met deze 9 uitdagingen? Om hier inzicht in te krijgen, vroegen we ruim 500 Nederlanders om terug te kijken op de afgelopen 25 jaar eten, bewegen en verbouwen. Oftewel: een Duurzaamheidskompas in het teken van 25 jaar Schuttelaar & Partners.

Is Nederland erop vooruitgegaan? Deze rapportage geeft inzicht in 25 jaar 'positive impact' volgens Nederland.

Centrale vraag Duurzaamheidskompas 25 jaar Schuttelaar & Partners

Hoe groot schatten mensen de vooruitgang die we in de afgelopen 25 jaar hebben geboekt op het gebied van landbouw, voeding en gezondheid?

Dit onderzoek is opgezet aan de hand van de 9 challenges van Schuttelaar & Partners:

- > Zijn grondstofketens transparanter, korter en rechtvaardiger geworden?
- > Is de landbouw klimaatneutraler?
- > Draagt de landbouw bij aan de natuur en biodiversiteit?
- > Is het dagelijks eten gezonder worden?
- > Zijn we ons voedsel duurzamer gaan verpakken?
- > Zijn we een eerlijkere prijs gaan betalen voor ons voedsel?
- > Leven we langer in goede gezondheid?
- > Geven we meer geld uit aan preventie i.p.v. curatief? (waarden), technologie
- > Is onze huidige leefstijl gezonder geworden?

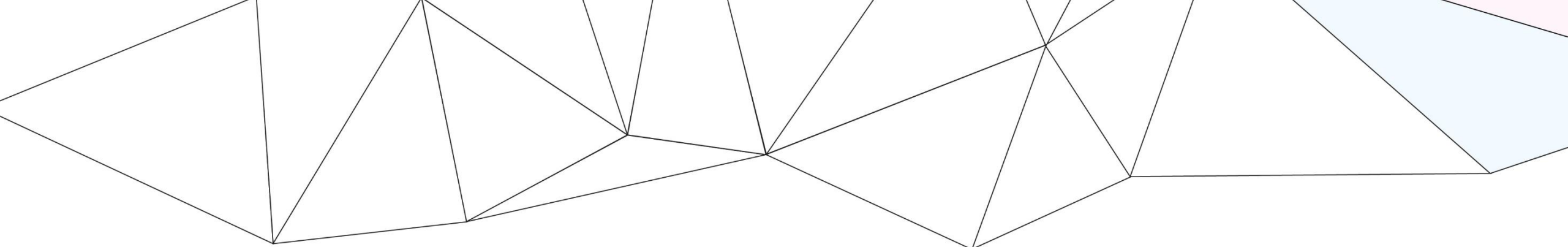
Om deze 9 challenges te toetsen, zijn deze vertaald naar een vragenlijst (zie bijlage).

**Is Nederland slimmer, gezonder en
groener geworden?**

Is Nederland slimmer, gezonder en groener?

Challenge	Wat vindt Nederland? (Steekproef onder ruim 500 Nederlanders)	
Zijn grondstofketens transparanter, korter en rechtvaardiger geworden?	Ruim de helft van de Nederlanders vindt dat de landbouw beter gebruik maakt van grondstoffen van 25 jaar geleden, en dat er minder verspild wordt.	✓
Is de landbouw klimaatneutraler?	43% vindt dat de uitstoot van broeikasgassen door de landbouw is afgenomen. Ruim een kwart vindt dat er juist méér wordt uitgestoten dan 25 jaar geleden	◇
Draagt de landbouw bij aan de natuur en biodiversiteit?	45% vindt dat de landbouw voldoende bijdraagt aan het behoud van dier- en plantensoorten. Bijna een kwart vindt dat deze bijdrage juist is afgenomen.	◇
Is het dagelijks eten gezonder worden?	Maar liefst een derde vindt dat de gezondheid van ons dagelijks eten slechter is dan 25 jaar geleden. Tegelijkertijd vindt 45% dat de gezondheid van ons eten juist beter is geworden.	◇
Zijn we ons voedsel duurzamer gaan verpakken?	40% van de Nederlanders vindt dat voedselverpakkingen minder duurzaam zijn dan 25 jaar geleden. 15% meent dat het op dit vlak veel slechter gaat.	✗
Zijn we een eerlijkere prijs gaan betalen voor ons voedsel?	Ruim de helft van vindt dat we een minder eerlijke prijs voor ons eten zijn gaan betalen. 13% vindt de prijs zelfs veel minder eerlijk.	✗
Leven we langer in goede gezondheid?	Volgens tweederde van de Nederlanders leven we langer in goede gezondheid dan 25 jaar geleden. Volgens 15% is het op dit vlak zelfs veel beter geworden.	✓
Geven we meer geld uit aan preventie i.p.v. curatief? (waarden), technologie	60% vindt dat we genoeg geld uitgeven aan het voorkomen van ziektes en dat we dit meer doen dan 25 jaar geleden. 14% vindt zelfs dat we dit veel beter doen.	✓
Is onze huidige leefstijl gezonder geworden?	70% vindt dat onze leefstijl gezonder is geworden. 1 op de 5 vindt zelfs dat deze nu veel gezonder is dan 25 jaar geleden.	✓

Conclusies

Belangrijkste conclusies

Nederland is
gezonder
geworden

Nederlanders zijn het meest positief over de vooruitgang op het gebied van onze gezondheid. Men vindt dat we langer in goede gezondheid leven, meer uitgeven aan preventieve gezondheidszorg en een gezondere leefstijl hebben dan 25 jaar geleden.

De landbouw kan nóg
groener

Ook in de landbouw is vooruitgang zichtbaar. Er wordt beter gebruik gemaakt van grondstoffen en er wordt minder verspild. Maar de uitstoot van broeikasgassen is volgens Nederlanders meer geworden, en ook de bijdrage aan het behoud van biodiversiteit kan nog beter.

Ons voedsel moet
nog slimmer worden

Over de vooruitgang op het gebied van voedsel zijn Nederlanders het meest pessimistisch. Volgens een derde is ons eten minder gezond geworden. Ook zijn voedselverpakkingen minder duurzaam geworden en betalen we een minder eerlijke prijs voor ons eten dan 25 jaar geleden.

Wat we nog meer leerden...

Eigen gezondheid
meest belangrijk voor
Nederlanders

Nederlanders vinden hun eigen gezondheid belangrijker dan de duurzaamheid van ons voedsel of de landbouw. Stellingen met betrekking tot de gezondheid van voedsel en een gezonde leefstijl vond men vaker belangrijk dan stellingen over duurzaamheid, vervuiling en verspilling.

Eerlijke prijs voor
boeren belangrijk

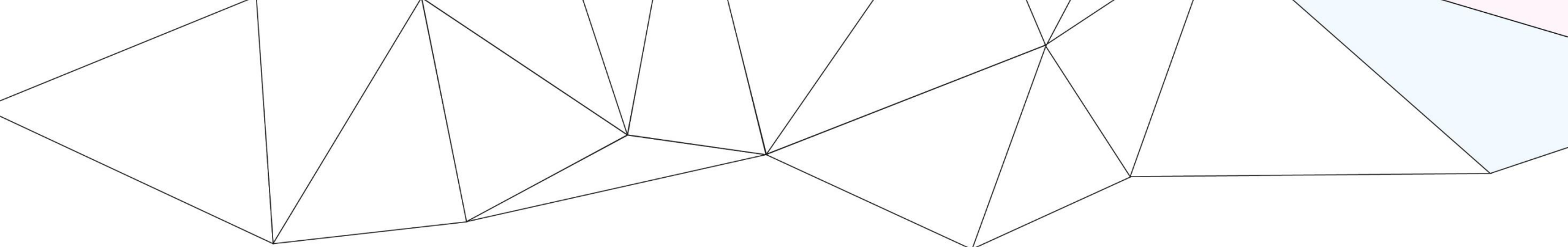
Ruim de helft van de Nederlanders vindt dat we een minder eerlijke prijs voor ons eten betalen dan 25 jaar geleden. Ook als wens voor de toekomst, werd een eerlijke prijs voor boeren vaak genoemd.

Minder vlees en
circulaire landbouw
horen bij de toekomst

Als wensen voor de toekomst hoorden we ook vaak een dieet met minder vlees, meer circulaire (biologische) landbouw en betaalbaar gezond voedsel waarvoor boeren eerlijk beloond worden. Daarnaast noemden mensen ook 'onbespoten' groenten en fruit waarmee 'niet gerommeld' is.

Gezond gedrag komt
vaker voor dan
duurzaam gedrag

Ruim de helft van de Nederlanders past gezonde keuzes toe in het dagelijks leven, zoals gezond eten en genoeg bewegen. Duurzame voedselkeuzes zoals bewust kiezen voor duurzaam geproduceerd voedsel, worden de helft minder toegepast (rond de 25%).

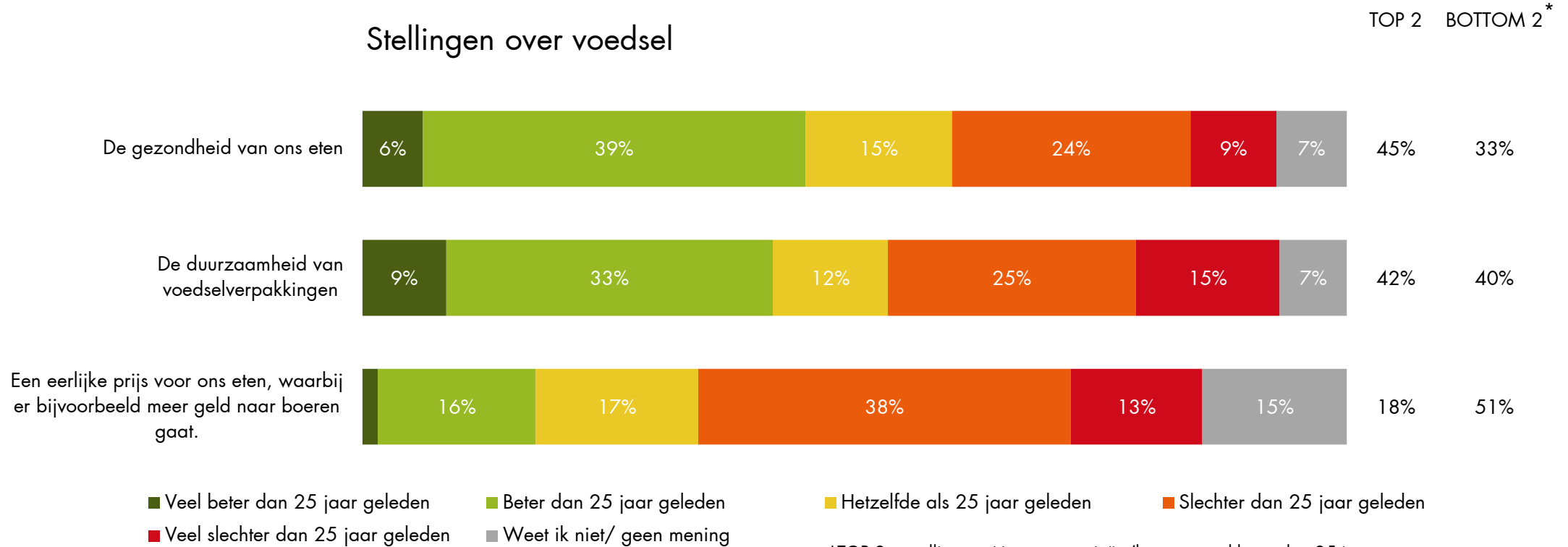

Resultaten

**Hebben we in Nederland in de afgelopen 25 jaar
vooruitgang geboekt op het gebied van voedsel,
gezondheid en landbouw?**

Ruim de helft van de Nederlanders vindt dat we een minder eerlijke prijs voor ons eten betalen dan 25 jaar geleden

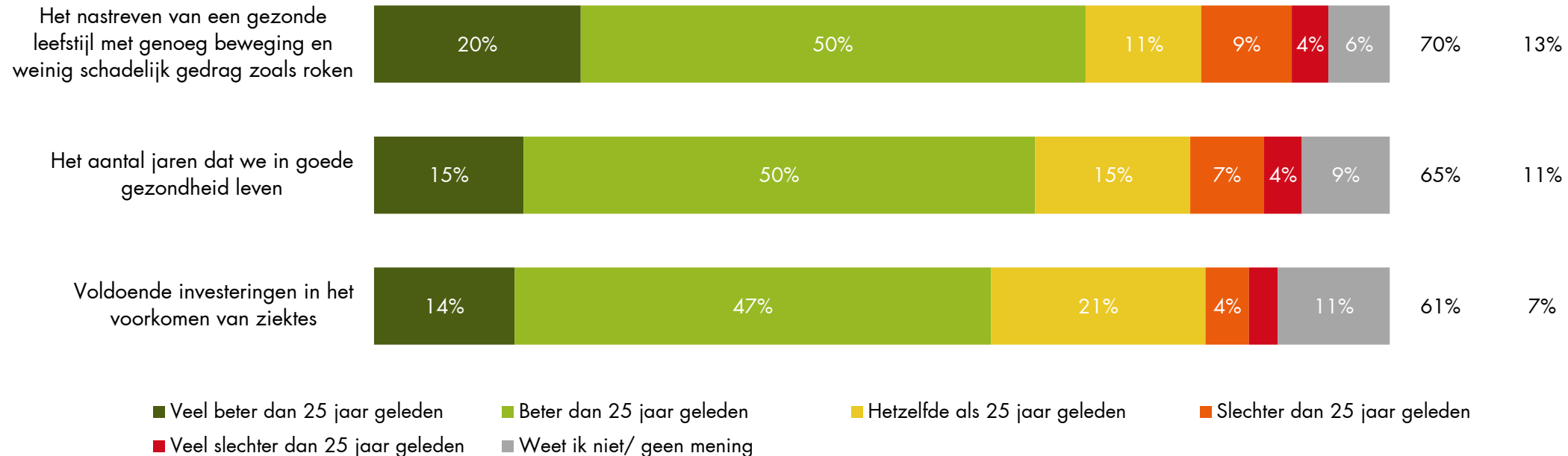
*TOP 2: optelling positieve categorieën (beter en veel beter dan 25 jaar geleden), BOTTOM 2: optelling negatieve categorieën (slechter en veel slechter dan 25 jaar geleden)

Vraag: Wil je bij elk onderwerp aangeven of het volgens jou (veel) slechter, hetzelfde of (veel) beter gaat in Nederland in vergelijking met 25 jaar geleden (basis: n=507)

70% van de Nederlanders vindt dat onze leefstijl gezonder is geworden

Stellingen over gezondheid

TOP 2 BOTTOM 2

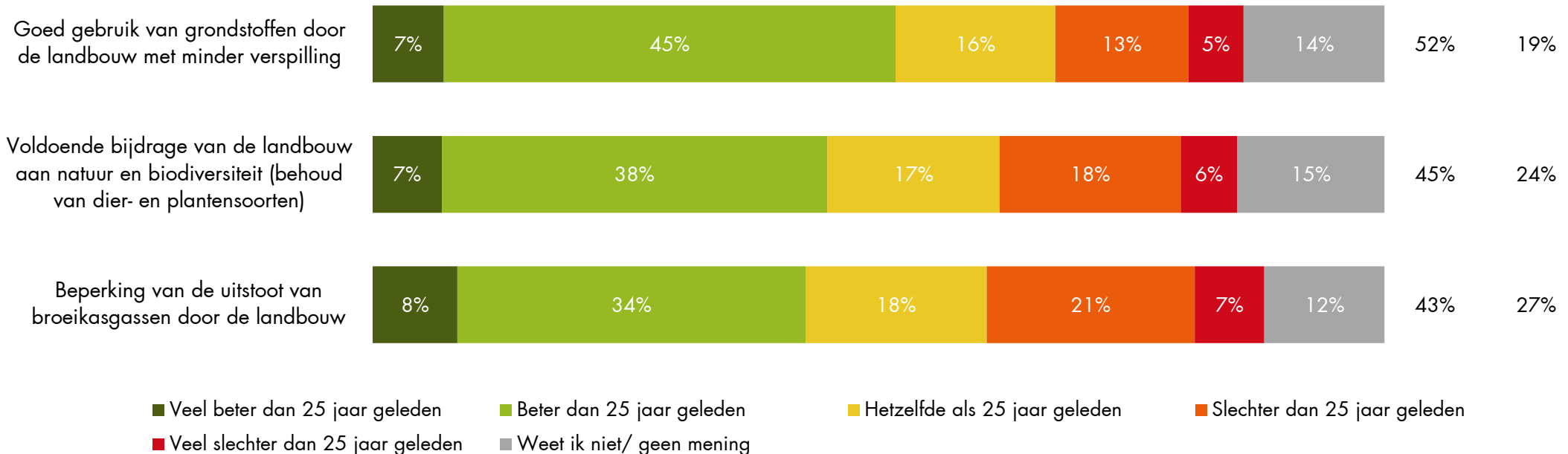

Vraag: Wil je bij elk onderwerp aangeven of het volgens jou (veel) slechter, hetzelfde of (veel) beter gaat in Nederland in vergelijking met 25 jaar geleden? (basis: n=507)

Negatieve effecten op biodiversiteit en uitstoot broeikasgassen volgens ruim een kwart toegenomen

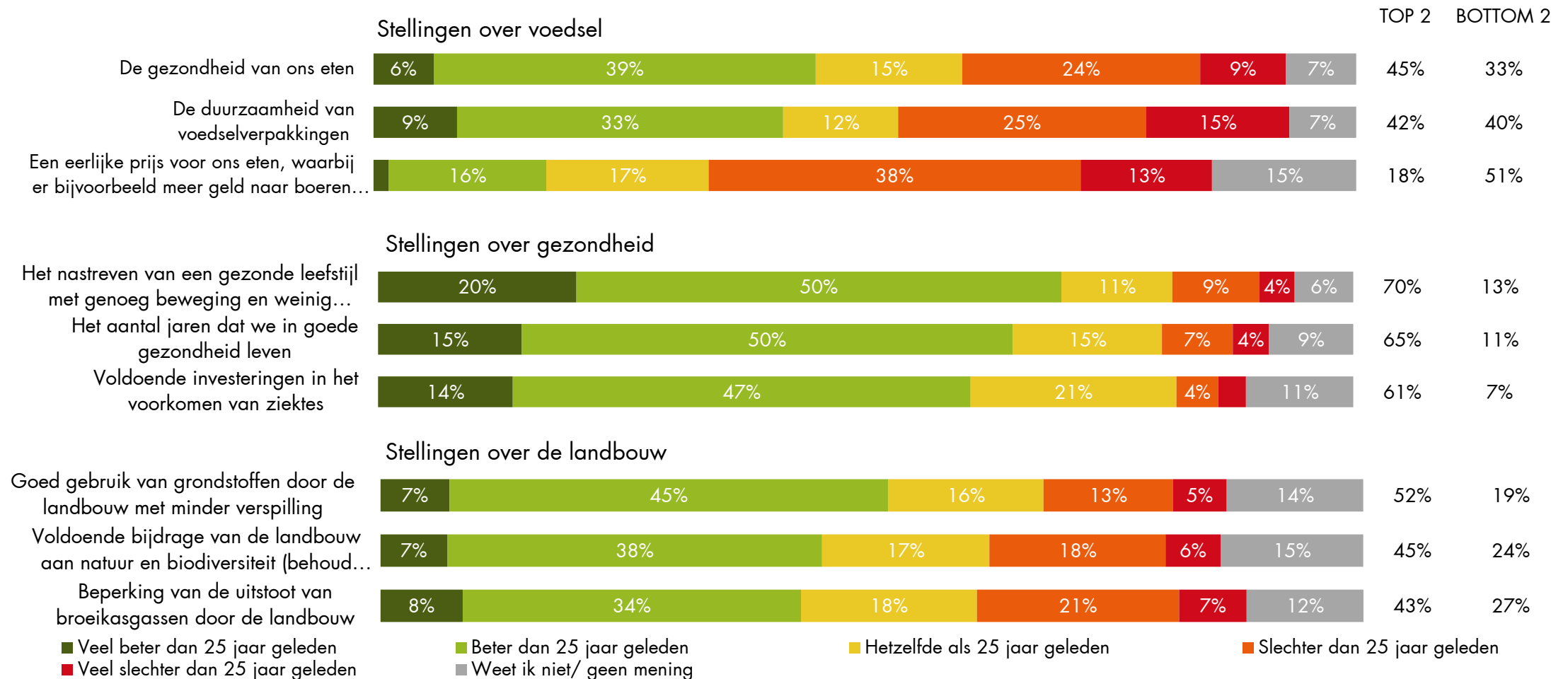
Stellingen over de landbouw

TOP 2 BOTTOM 2

Vraag: Wil je bij elk onderwerp aangeven of het volgens jou (veel) slechter, hetzelfde of (veel) beter gaat in Nederland in vergelijking met 25 jaar geleden? (basis: n=507)

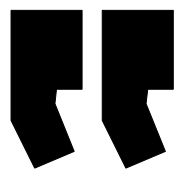
Nederlanders het minst positief over vooruitgang op gebied van voedsel

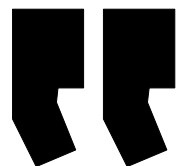
Vraag: Wil je bij elk onderwerp aangeven of het volgens jou (veel) slechter, hetzelfde of (veel) beter gaat in Nederland in vergelijking met 25 jaar geleden? (basis: n=507)

**Wat is jouw wens op het gebied van landbouw,
voeding en gezondheid voor de komende 25 jaar?**

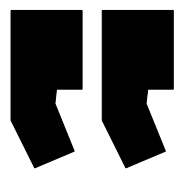
Minder vlees, meer biologisch en meer lokaal voedsel

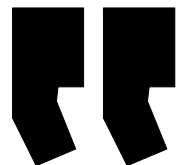
Meer biologische land en tuinbouw. Minder koeien, varkens en kippen teelt. Minder uitstoot auto's en vliegtuigen, motoren. Minder plastic verpakkingen, flesjes, blikken."

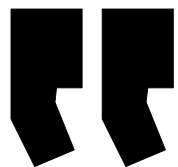
Dat roken helemaal wordt uitgebannen, dat er minder vlees wordt gegeten en dat er hier meer lokale producten worden gegeten."

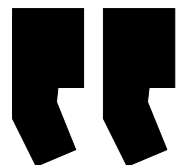
Minder verspilling, dus meer verkoop van buitenbeentjes, eerlijke prijzen over de gehele productieketen, meer seizoensgebonden voedsel, dus minder onnatuurlijke productieomstandigheden (niet het hele jaar aardbeien, verse boerenkool enz)."

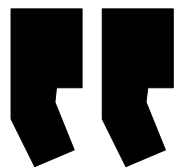
Dat we minder vlees gaan produceren en minder vlees gaan eten en meer gezonde plantaardige producten gaan produceren en eten."

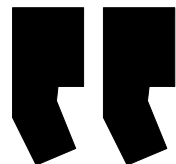
Meer biologische landbouw, minder vlees eten en de boeren een goede prijs betalen."

Zoveel mogelijk circulair werken, minder verspilling, milieuvriendelijker verpakkingen, minder plastic."

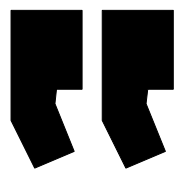
Dat we hier leven van ons eigen eten dat verbouwd wordt voor onszelf en van de boeren en dat het hier wordt verkocht en niet naar het buitenland gaat en dat we alleen eten van datgene dat Nederland ons biedt zoveel mogelijk."

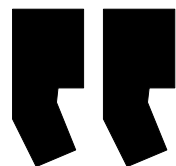
Meer rekening houden met natuur en dierenwelzijn bij het produceren van voedsel. "

Vraag: (basis: n=507)

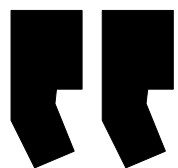
Eerlijke prijzen voor boeren en circulaire landbouw

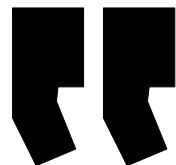
Een goede prijs voor de boeren. Dat onze eigen goed geteelde producten ook in eigen land blijven, zodat wij gezonde producten kunnen kopen. Meer aanbiedingen in gezonde voedingen. Gezond kunnen blijven."

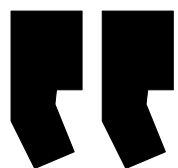
Mijn wens is dat iedereen de mogelijkheden heeft om gezonde voeding te kopen en de boeren er een eerlijke prijs voor kunnen krijgen. Weg met de plofkip."

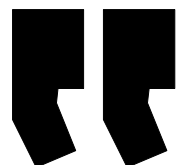
Drastische reductie van de veestapel, met gelijktijdige verbetering van de prijzen voor de boeren."

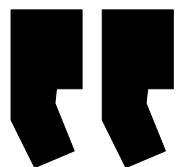
Minder boeren, minder mest op het land, bescherming van natuurgebieden. En hou je aan de milieufspraken."

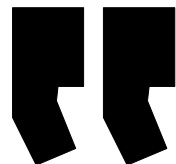
Grondgebonden boerenbedrijven en meer biologisch. Minder bio industrie en intensieve veehouderij."

Kringlooplandbouw en meer biologisch producten, meer uit de buurt kopen. Gezonde leefomgeving. Daarom minder vliegverkeer, en minder vrachtverkeer en auto's op de weg."

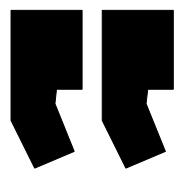
Dat de boeren een betere prijs krijgen voor hun producten. Alle ellende wordt veroorzaakt door de hebzucht van de supermarkten. Als de boeren een eerlijke prijs krijgen hoeven ze niet groter en groter."

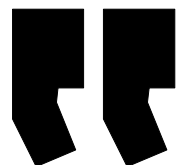
Dat er duurzamere landbouw/veeteelt komt. Veel minder beesten per boer, minder tot geen veetransporten naar het buitenland. Geen gif in de bollenstreken."

Vraag: Wat is jouw wens op het gebied van landbouw, voeding en gezondheid voor de komende 25 jaar?)

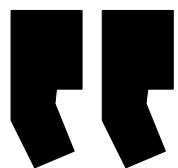
Onbespoten en betaalbare groenten en fruit

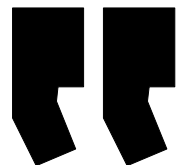
Dat groente en fruit betaalbaarder gaat zijn. Maar wel als voorwaarde dat de boeren er niet op hoeven in te leveren. Dat we ook bewuster met onze gezondheid om gaan. Geld is belangrijk, maar niet zo belangrijk als onze gezondheid."

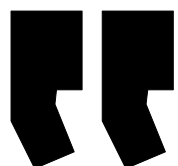
Dat ze zo weinig mogelijk knoeien met het voedsel, dat komt onze gezondheid ten goede."

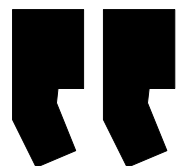
Mijn wens is meer onbespoten gewassen en minder uitstoot van broeikasgassen. dit komt ieders gezondheid ten goede."

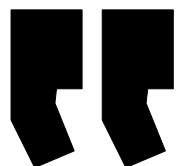
Meer en beter budget voor gezondheidszorg en onderzoek zodat we langer gezond kunnen blijven. Boeren voldoende geld voor hun producten."

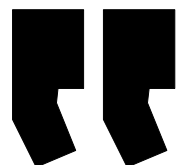
Dat we beter met de landbouw omgaan en trots moeten zijn met wat we hebben ipv dat geruzie. En niet zo spastisch moeten doen over voeding, ieder denkt daar anders over maar je moet zoveel vind ik... En dat we in blijde gezondheid oud mogen worden."

Dat boeren en burgers en de industrie samen de gezondheid waarborgen."

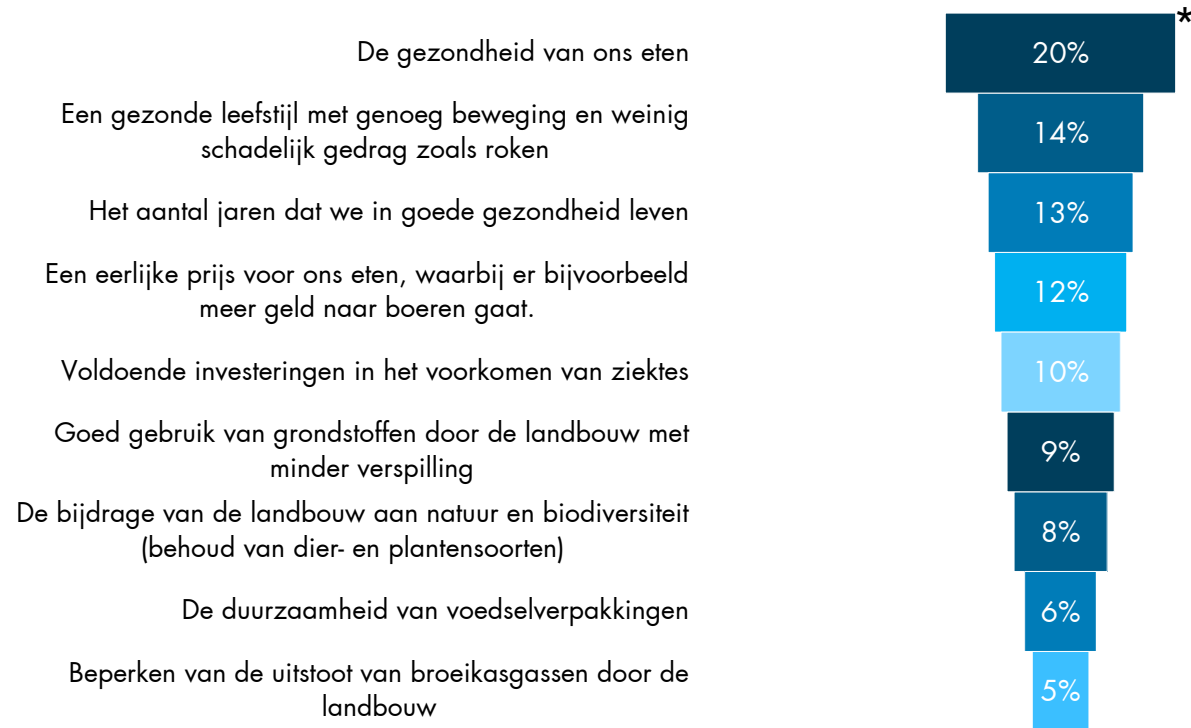
Inzetten op ontwikkeling van biologische landbouw. Dan is het resultaat betere voeding. Gezondheid zal vooruitgaan."

Gezondheidszorg moet betaalbaarder en beter worden dan deze nu is. Ook moeten mensen beter gaan letten op wat ze eten en meer gaan bewegen."

Vraag: Wat is jouw wens op het gebied van landbouw, voeding en gezondheid voor de komende 25 jaar?

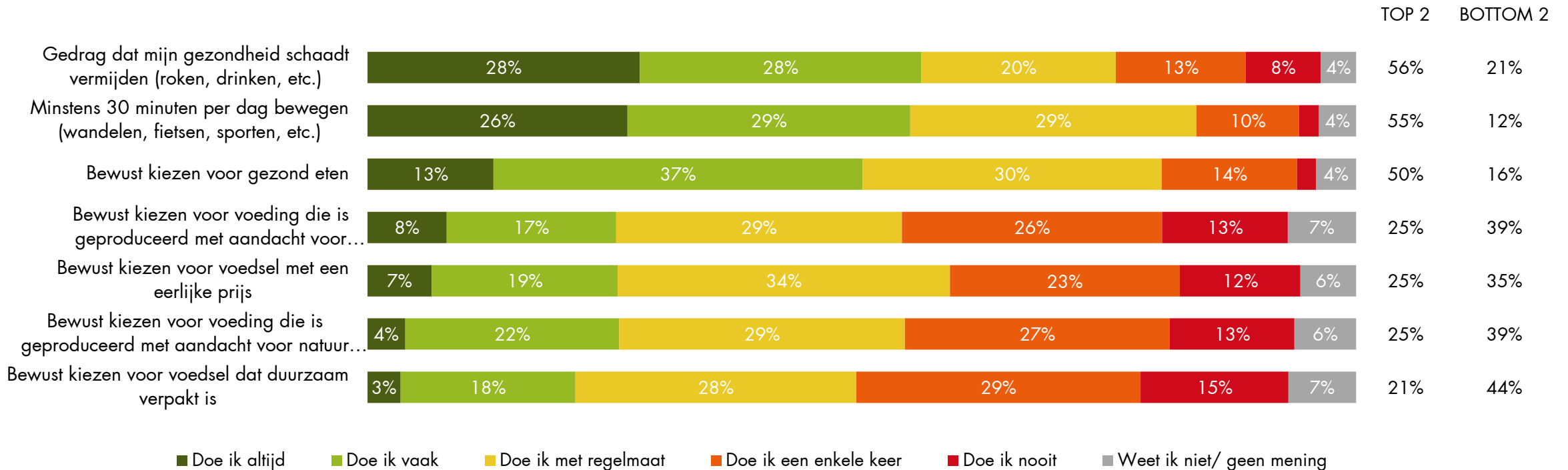
Gezond eten en een gezonde leefstijl vinden Nederlanders het meest belangrijk

Vraag: Kies uit onderstaande lijst van onderwerpen 3 onderwerpen die jij zelf het meest belangrijk vindt? (basis: n=507)

20 **Bij deze vraag vroegen we respondenten om aan te geven welke top drie van onderwerpen voor henzelf het grootste belang hebben. Een eerste positie telt drie keer mee voor het totaal waarover het percentage is berekend, een tweede positie twee keer en een derde positie één keer.*

Gezonde voedselkeuzes meest toegepast, duurzame voedselkeuzes aanzienlijk minder vaak

Vraag: Geef van onderstaande handelingen aan in welke mate jij deze toepast in je dagelijks leven. (basis: n=507)

Ruim een kwart van de Nederlanders was in de afgelopen 25 jaar volgens eigen zeggen niet gezond

■ Ik was zowel gezond als gelukkig

■ Ik was wel gezond, maar niet (zo) gelukkig

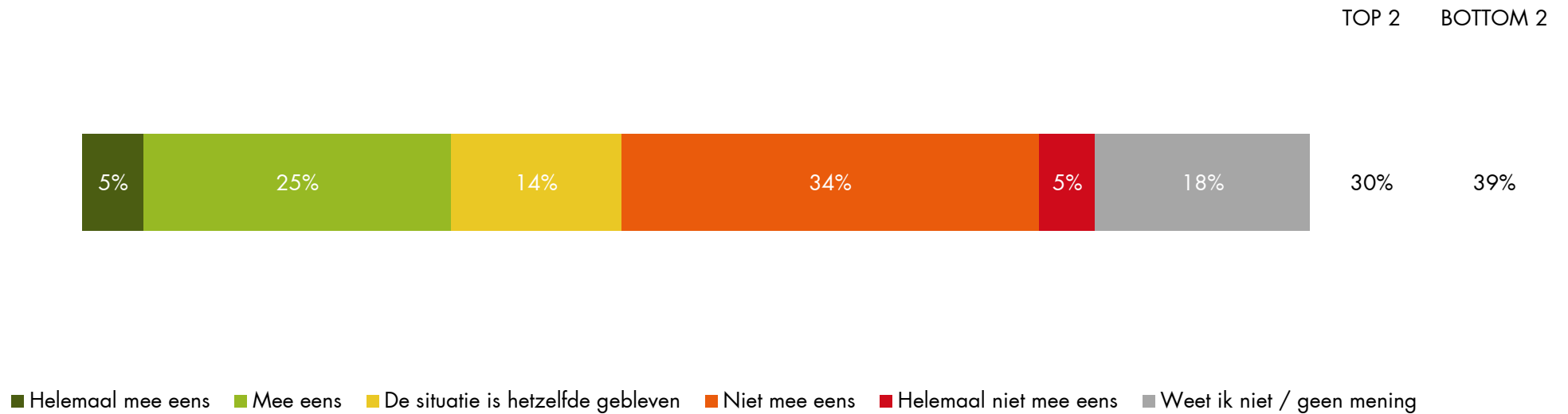
■ Ik was niet (zo) gezond, maar wel gelukkig

■ Ik was niet (zo) gezond en niet (zo) gelukkig

Vraag: Hoe kijk je terug op de balans tussen geluk en gezondheid in jouw leven in de afgelopen 25 jaar? (basis: n=507)

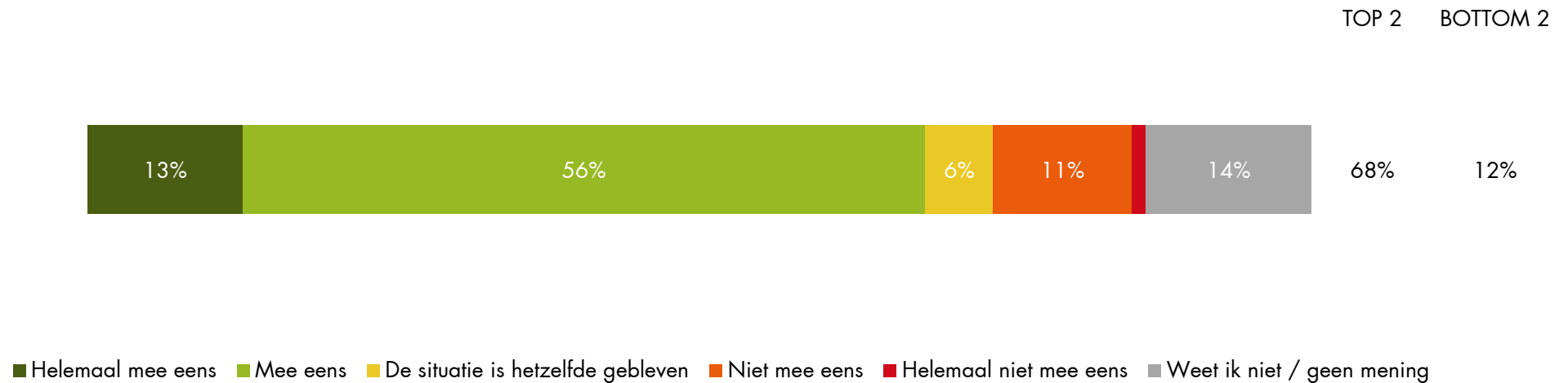
Voor jongere respondenten is de vraagstelling aangepast op basis van hun leeftijd

Bijna 40% vindt dat een 25-jarige nu niet gezonder is dan een 25-jarige 25 jaar geleden

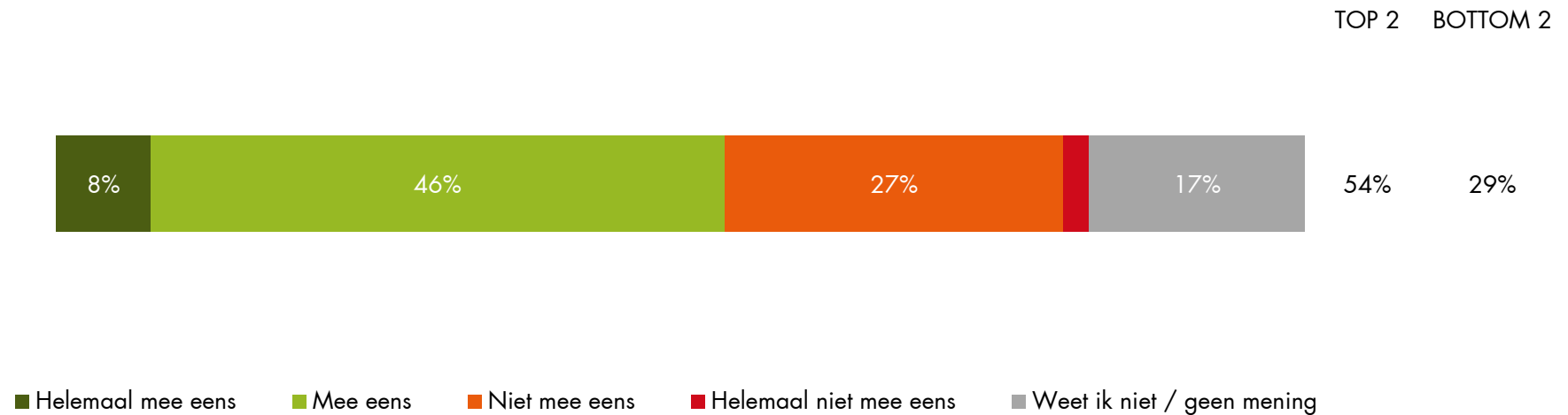
Vraag: Een 25-jarige vandaag is gezonder dan een 25-jarige 25 jaar geleden. In welke mate ben je het eens met deze stelling? (basis: n=507)

Ruim tweederde verwacht méér vooruitgang op het gebied van voeding, gezondheid en landbouw in de komende 25 jaar

Vraag: In de komende 25 jaar gaan we meer vooruitgang boeken op het gebied van voeding, gezondheid en landbouw dan in de afgelopen 25 jaar. In welke mate ben je het eens met deze stelling? (basis: n=507)

Ruim de helft vindt vooruitgang op gebied van voeding, gezondheid en voedselproductie belangrijker dan op andere gebieden

Vraag: Vooruitgang op het gebied van voeding, gezondheid en voedselproductie is belangrijker dan vooruitgang op andere gebieden.
In welke mate ben je het eens met deze stelling? (basis: n=507)

Bijlagen

Onderzoek in vogelvlucht

METHODE

Kwantitatief online onderzoek
Aankondiging: online
Reminder: online

DOELGROEP EN STEKPROEF

Doelgroep: consumenten 18+
Stekproefkader: SAMSAM, het consumentenpanel van SAMR
Stekproef: netto 507 respondenten

RESPONS

Totaal zijn 4.628 panelleden van SAMSAM uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. Netto hebben 507 respondenten deelgenomen, een respons van 11%.

VELDWERK

Het veldwerk heeft plaatsgevonden vanaf 29-11-2019 tot 11-12-2019. De gemiddelde invultijd van de vragenlijst bedroeg: 10,5 minuten.